

STANISŁAW PIGOŃ

# Z KOMBORNI W ŚWIAT

WSPOMNIENIA

MŁODOŚCI

Z PRZEDMOWĄ FRANCISZKA BUJAKA

WYDANIE DRUGIE

**Kolekcja  
Emila Kornasła**

KRAKÓW 1946

SPÓŁDZIELNIA WYDAWNICZA „WIEŚ”  
SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI OSSOLINEUM

## Biblioteka dziejów i kultury wsi

pod redakcją Franciszka Bujaka.

Dotychczas wydano:

1. Franciszek Magryś: *Żywot chłopa-działacza*. Opracował dr Stefan Inglot; z przedmową prof. dra Fr. Bujaka. Lwów 1932.
  2. Stefan Kora: *W. Witos a państwo polskie*. Z przedmową Fr. Bujaka. Lwów 1936.
  3. Michał Janik: *Na drogach myśli ludowej*. Studia historyczno-literackie. Z przedmową Fr. Bujaka. Lwów 1936.
  - 4—5. Karol Ludwik Koniński: *Pisarze ludowi*. Wybór pism i studium o literaturze ludowej. Z przedmową Fr. Bujaka. Tomy 2. Lwów 1938.
  6. Stanisław Pigoń: *Na drogach i manowcach kultury ludowej*. Lwów 1939.
  7. Wincenty Witos: *Wybór pism i mów*. Z podobizną autora. Opracowali S. Kora i St. Kubica. Lwów 1939.
  8. Stanisław Szczotka: *Udział chłopów w walce z najazdem szwedzkim*. Lwów 1939.
  9. Jan Gerlach: *Chłopi w obronie Rzeczypospolitej*. Studium o piechocie wybranieckiej. Z przedmową Fr. Bujaka. Lwów 1939.
- Dalsze tomy w przygotowaniu.

Ujejski J. 202  
 Ulanowski B. 72  
 Urban J. ks. 187, 214  
 Urbańscy 17  
 Urbański F. 17  
  
 Wahrmond 213  
 Wawrzakowicz 116  
 Weinstein 164  
 Wergili 152  
 Węgierski K. 20  
 Węgrzynowicz L. 186  
 Węgrzyński 139—141  
 Wiechuła J. 217  
 Wiejowski L. 155  
 Windakiewicz St. 177—180, 262  
 Winiarski B. 212  
 Winkler 192  
 Wiśniewski ks. 120, 132—4  
 Wiśniowski J. 151  
 Witkiewicz St. 157, 214, 234  
 Witkowski St. 186, 202

Wodziczko A. 137, 182, 207  
 Wodziczówna R. 210, 220  
 Wojna L. 166  
 Wojnar 14  
 Wołodkiewicz K. 256  
 Womela St. 152  
 Woroniecki E. 253  
 Wróblewski A. 245  
 Wysłouch B. 202  
 Wyspiański St. 147—8, 151, 153,  
 184, 191, 202, 230, 234

Zając ks. 116  
 Zan T. 207  
 Zawadzki S. 177  
 Zdziechowski M. 180, 214  
 Zgrzebny W. ks. 17, 18  
 Zmitrowicz J. 72  
 Zynczak J. 72  
 Żeromski S. 55, 124, 131, 151,  
 233—4, 236  
 Żuławski J. 151, 153

## SPIS TREŚCI:

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| PRZEDMOWA napisał Franciszek Bujak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | V   |
| WSTĘP                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | 1   |
| Uzasadnienie, 1; — wieczory wrocławskie, 3; — świadectwo zjawiska społecznego, 5; — ścieżka ze wsi, 7.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |     |
| I. MOJA WIEŚ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | 9   |
| Topografia, 8; — historia, 12; — znaki dawności, 15; — tradycje przeszłości, 16; — echa 1846 r., 17; — przemiana wsi: rolnictwo, 21; — pożywienie, 24; — sprzęt rolniczy, 25; — mieszkanie, 26; — ubranie, 28; — obrzędy, 30; — resztki ustroju rodowego, 32; — przyczyny przemiany: emigracja, 39; — dwór, 42; — plebania, 44; — życie polityczne, 46; — szkoła, 49; — przewrót czy przemiana obyczajowości, 53; — godność stanu, 55; — honor chłopski, 58; — charakterystyka wiejskie, 61; — Zawęwozian, 64; — Rolan, 67; — ostatnie egzemplarze, 71; — przypisy, 72.                                                                                                |     |
| II. MÓJ DOM                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | 74  |
| Chłopskie drzewo geneologiczne, 74; — ród Pigońców, 76; — dziadek, 77; — ojcowizna, 79; — matka, 82; — ojciec, 87; — rodzeństwo, 99; — lata dzieciństwa, 102 — towarzysze młodości, 104; — wspólne zabawy, 106; — szkoła, 111; — spotkanie z arcydziełem, 114; — moment decydujący, 116; — do Korynthy, 117.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |     |
| III. LATA SZKOLNE                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | 119 |
| Do gimnazjum, 119; — pierwsze wrażenia, 120; — stancja, 121 — tobołki z domu, 122; — wychowanie stancyjne, 124; — bolesna ogląda i jej skutki, 126; — udręki chłopskiego syna, 129; — profesorowie, 131; — katecheta, 132; — polonista, 134; — przyrodnik, 137; — historyk, 139; — dyrektor, 142; — moje wychowanie pozaszkolne, 143; — nowa era, 146; — uroki literatury, 147; — tajna wypożyczalnia, 149; — recepcja Młodej Polski, 151; — uroki filologii, 154; — pierwsze występy, 156; — koledzy, 158; — tajna organizacja, 160; — fermenty 1905 r., 163; — kłopoty abiturienta, 166; — na drogach rozstajnych, 169; — w Nieznane po naukę, 171; — przypisy, 171. |     |

#### IV. W UNIWERSYTECIE

172

Studenckie gospodarstwo, 172; — pierwsze trudności, 174; — przygoda z profesorem, 177; — w salach wykładowych, 180; — na guwernerce, 181; — do Eleusis, 182; — podglebie ideowe, 183; — anty-Przybyszewski, 185; — charakter ruchu, 186; — wieszczowie-wychowawcy, 188; — kursy robotnicze, 191; — ich zagajenie, 193; — czasopismo, 195; — życie koła, 197; — przed progiem Seminarium, 198; — służba wojskowa, 200; — prymicie literackie, 201; — u pijarów, 203; — w Eleusis: przodownicy, 206; — ekspansja na uniwersytet, 211; — na prowincję, 215; — na Śląsk i Westfalie, 216; — *Iskra*, 219; — rozrost sił i działalności, 221; — kryzys żółkowski, 223; — rozejście się z Inicjatorem, 224; — próba osądu, 226; — bilans Eleusis, 230; — w promieniach literatury, 232; — urywki z dawnego raptularza, 235; — kłopoty społeczno-polityczne, 245; — jeszcze w Kombornii, 248; — w audytoriach, 253; — u profesorów: Łoś, 254; Chrzanowski, 257; dysertacja, 259; — promocja, 261; — przypisy, 262.

#### ZAMKNIĘCIE TYMCZASOWE 263

Perspektywa w przyszłość, 263; — uzasadnienie zamknięcia, 264.

#### DODATEK 265

Wspomnienie o E. Kołodziejczyku, 266.

#### INDEKS NAZWISK 270

#### Tegoż autora ogłoszono drukiem:

- Z dziejów teatru szkolnego w Polsce w. XVII.* Lwów 1938.  
*Z dawnego Wilna. Szkice obyczajowe i literackie.* Wilno 1929.  
*Głosy sprzed wieku. Szkice z dziejów procesu filareckiego.*  
 Z ilustracjami, okładka Ferd. Ruszczyca. Wilno 1925.  
*Nieprawda i prawda o celi Konrada.* Pismo polemiczne.  
 Wilno 1924.  
*Do źródeł „Dziadów“ kowieńsko-wileńskich.* Wilno 1930.  
*Z epoki Mickiewicza. Studia i szkice.* Lwów 1922.  
*O „Księgach narodu i pielgrzymstwa polskiego“ A. Mickiewicza.* Kraków 1911.  
*Ze studiów nad tekstem „Pana Tadeusza“.* Trzy notatki.  
 Kraków 1928.  
*„Pan Tadeusz“.* Wzrost - Wielkość - Sława. Warszawa 1934.  
*Na wyżynach romantyzmu.* Studia historyczno-literackie.  
 Kraków 1936.  
*Zręby nowej Polski w publicystyce Wielkiej Emigracji.*  
 Warszawa 1938.  
*Adam Mickiewicz w kole Sprawy Bożej.* Warszawa 1932.  
*O brązach, brązownikach i brązoburcy.* Warszawa 1930.  
*Na drogach i manowcach kultury ludowej.* Lwów 1939.  
*Zarys nowszej literatury ludowej (do r. 1920).* Kraków 1946.  
*Do podstaw wychowania narodowego.* Słowo wstępne Ign. Chrzanowskiego. Wyd. II. Lwów 1920.

#### Przygotowane do druku:

*Wśród twórców.* Studia i szkice z dziejów literatury i oświaty.

Druk wydania pierwszego ukończono d. 18 stycznia 1946 r.,  
w pierwszą rocznicę oswobodzenia Krakowa.

Składali:

Jan Rebizond i Jan Gałuszkiewicz

Tłoczył: Jan Karbowski